

Förord

Vi har vant oss vid att i första hand betrakta kommunerna som välfärdsproducerande storföretag. Det är tillhandahållandet av skola, social omsorg, kultur- och fritidstjänster som dominerar de kommunala budgetarna, som sysselsätter den kommunala personalen och som dominerar den politiska processen. Ofta kommer kommunens territoriella ansvar i skuggan av denna produktionsapparat. Kommunerna svarar för olika slag av infrastruktur och försörjningssystem, och kommunen är det lokala territoriets – ortens – förkämpe gentemot omvärlden. Två av artiklarna i detta nummer av *Kommunal Ekonomi och Politik* hämtar sitt empiriska material från dessa av väldfärdspolitiken "skuggade" politikområden. Henriette Söderberg, Linköpings universitet, skriver om avloppshanteringen och kretsloppspolitiken. Oddbjørn Bukve, Högskolan i Sogn og Fjordane, tar oss med i en beskrivning av norska kommuners näringspolitik.

Vad händer när kommunerna får uppgiften att vara instrument i omställningen av samhället till en ekologiskt hållbar utveckling? Man kan säga, att detta är en bakomliggande frågeställning i Henriette Söderbergs bidrag till detta nummer av *Kommunal Ekonomi och Politik*. Studier av avloppshantering får bilda empirin i artikeln. Vi har ett väl fungerande storskaligt system för avloppshantering i kommunerna – men det uppfyller inte kraven på kretsloppsanpassning. Det finns också professionella grupper som är nära kopplade till utnyttjandet av den befintliga teknologin. Henriette Söderbergs fallstudier i tre kommuner pekar på den olikartade synen på kretslopp i miljösektorn respektive i den tekniska sektorn. Slutsatsen blir att när statsmakterna utnyttjar den numera allt vanligare tekniken för policyskapande – att man helt enkelt ställer kommunerna inför ett problem att lösa – så aktiverar kommunerna sina etablerade institutioner, och detta får konsekvenser för hur uppgiften kommer att lösas.

Institutionalisering står också i fokus för Oddbjørn Bukves artikel om närings-

politiken i de norska kommunerna. Institutionaliseringsen kan, menar Bukve, beskrivas i termer av värden som framhävs, av vilka professioner som medverkar, vilken teknologi som används och hur organiseringen av politiksektorn utformas. Med dessa beskrivningsdimensioner menar han att man kan lyfta fram tre vågor, eller snarare generationer av näringspolitik i de norska kommunerna: Först kom "förmedlingskommunen". Ackvisition av företag och iordningställande av mark och faciliteter var viktiga instrument. I nästa generation – "mobiliseringskommunen" – lades tonvikten på mobilisering av de lokala resurserna. Den tredje generationen slutligen präglas av en tilltagande institutionell differentiering.

Ett gemensamt drag i dessa båda artiklar är inriktningen på andra kommunala aktiviteter än produktionen av välfärdstjänster – på infrastruktur, miljöpolitik och utvecklingspolitik. Men på ett mer abstrakt plan finns det också viktiga likheter. Båda artiklarna sysselsätter sig med ett politikområdes institutionalisering. Carl-Åke Elmersjös bidrag till denna utgåva har en helt annan karaktär. Det handlar om forskningsetiska problem i organisationsstudier. Illustrationerna kommer från en studie i sjukvården, men problemen är generella. Det kommer att handla om motsättningen mellan å ena sidan forskningens kvalitetskrav och å andra sidan individskyddet – de studerades rätt till integritetsskydd. Detta i grunden svårlösta, kanske olösliga problem aktualiseras i all empirisk samhällsforskning. Elmersjös rekommendation blir, att forskaren explicit bör redovisa undersökningens forskningsetiska problem och hur de har lösts.

Med detta nummer önskar vi alla våra läsare en trevlig sommar, och förstås god läsning. Kommunal Ekonomi och Politik återkommer till hösten med nya besök vid den kommunalvetenskapliga forskningsfronten.

Henry Bäck och Björn Brorström